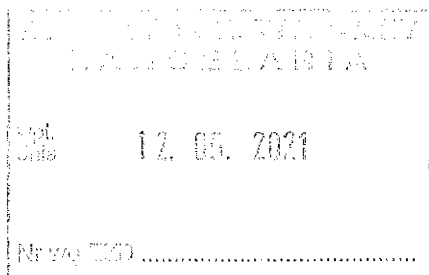

KANCELARIA RADCY PRAWNEGO

N , 10 maja 2021 roku

Trybunał Konstytucyjny

al. Jana Chrystiana Szucha 12A
00-918 Warszawa

Skarżący: G D

; wpisany na listę radców prawnych prowadzoną
przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w K

SKARGA KONSTYTUCYJNA

Działając imieniem własnym, na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2393) wnoszę o stwierdzenie, że:

– § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. poz. 536) w zakresie w jakim nie przewiduje, że „wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o wynagrodzeniu” jest niezgodny z art. 32 ust. 1 zd. 2, art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

ODPIS

* * *

W myśl art. 54 ust. 2 w zw. z art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, wnoszę o zwrot kosztów postępowania według norm przepisanych.

* * *

Wnoszę o zwrócenie się do Sądu Okręgowego w N – na podstawie art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – o przedstawienie akt postępowania o sygn. (sygn. akt SA w K), które to postępowanie wiąże się z niniejszą skargą.

* * *

Kwestionowany przepis rozporządzenia na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją:

§ 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. poz. 536) w zakresie w jakim nie przewiduje, że „wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o wynagrodzeniu”.

Naruszone konstytucyjne prawo skarżącego i sposób naruszenia:

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, Trybunał Konstytucyjny sprawuje kontrolę tzw. pominięć prawodawczych. Zarzut niekonstytucyjności może więc dotyczyć zarówno tego, co ustawodawca w danym akcie unormował, jak i tego, co w akcie tym pomiął. Ocenie Trybunału podlega zawsze treść normatywna zaskarżonego przepisu, a więc także brak pewnych elementów normatywnych, których istnienie warunkowałoby konstytucyjność danej regulacji (L. Bosek, Bezprawie legislacyjne; Lexis Nexis, Warszawa 2007; wyrok TK z dnia 17 kwietnia 2007 r., sygn. akt SK 20/05, OTK-A 2007, Nr 4, poz. 38). Chodzi o sytuację, w której integralną, funkcjonalną częścią treści jakiejś normy powinien być pewien brakujący element, a z uwagi na podobieństwo do istniejących unormowań należy oczekiwać jego istnienia (wyrok pełnego składu TK z dnia 24 listopada 2010 r., sygn. akt K 32/09, OTK-

A 2010, Nr 9, poz. 108; postanowienie TK z dnia 14 maja 2009 r., sygn. akt TS 189/08, OTK-B 2009, Nr 3, poz. 202).

Na skutek braku (pominięcia) w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. poz. 536) normy prawnej przewidującej obowiązek powiększania wynagrodzenia kuratora obowiązującego do rozliczenia podatku od towarów i usług (dalej także jako: VAT) o stawkę tego podatku, w odniesieniu do skarżącego naruszone zostały zasady:

- 1) równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 zd. 2 Konstytucji) poprzez przyznanie skarżącemu wynagrodzenia niepowiększonego o stawkę podatku VAT, w sytuacji gdy innym uczestnikom postępowań (radcom prawnym z urzędu, adwokatami z urzędu, biegłym sądowym, tłumaczom przysięgłym, mediatorom, kuratorom ustanowionym dla osób prawnych, kuratorom na gruncie rozporządzenia z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej; Dz.U. poz. 1476) działającym na zlecenie władzy publicznej (sądu) za wykonaną pracę przysługuje wynagrodzenie powiększone o stawkę podatku od towarów i usług, w sytuacji gdy są obowiązani do jego rozliczenia;
- 2) ochrony wynagrodzenia (art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji) poprzez przyznanie wynagrodzenia należnego skarżącemu za postępowanie apelacyjne niepowiększonego o stawkę podatku VAT, co spowodowało, że skarżący był obowiązany do rozliczenia tego podatku z własnego wynagrodzenia, a więc zostało ono pomniejszone o % (tj. o zł). Jednocześnie do ograniczenia w zakresie ochrony wynagrodzenia skarżącego doszło nie na skutek regulacji ustawowej, lecz w oparciu o przepisy rozporządzenia i przy braku przesłanek umożliwiających wprowadzenie ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw;
- 3) związania delegacją ustawową (art. 92 ust. 1 Konstytucji) poprzez doprowadzenie do zmiany podmiotu obciążonego podatkiem od towarów i usług, w sytuacji gdy art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 755 ze zm.; dalej jako: KSCU) upoważniał Ministra Sprawiedliwości jedynie do określenia w drodze rozporządzenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w danej sprawie, co spowodowało, że to nie nabywca usług, lecz skarżący świadczący usługi (w postaci pełnienia funkcji kuratora pozwanej nieznanej z miejsca pobytu) stał się podmiotem obowiązującym do poniesienia podatku od towarów i usług;
- 4) nakładania podatków w drodze ustawy (art. 217 Konstytucji) poprzez obciążenie skarżącego w drodze rozporządzenia podatkiem od towarów i usług od wykonanej przez niego usługi, w sytuacji podatek ten winien obciążać ostatecznego nabywcę usługi, a dla skarżącego podatek ten powinien mieć charakter neutralny.

Stan faktyczny:

- W dniu grudnia 2017 r. powód A S.A. w W wniósł do Sądu Rejonowego w L pozew przeciwko pozwanej A M, w którym domagał się zasądzenia:
 - kwoty 95 678,65 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;
 - zwrotu kosztów sądowych;
 - zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.W uzasadnieniu pozwu, powód wskazał, że jego roszczenie wynika z niespłaconego przez pozwaną kredytu.
- W dniu stycznia 2018 r. Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w L wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (sygn. akt VI) w którym nakazał pozwanej zapłatę na rzecz powoda:
 - kwoty 95 678,65 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia grudnia 2017 r. do dnia zapłaty;
 - kwoty 4 796,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.
- Zarządzeniem z kwietnia 2018 r. Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w L wezwał powoda do usunięcia przeszkody w doręczeniu pozwanej odpisu nakazu zapłaty, poprzez wskazanie adresu pod którym doręczenie będzie możliwe – w terminie 7 dni pod rygorem uchylenia nakazu zapłaty i przekazania sprawy do sądu właściwości ogólnej. W zarządzeniu tym Referendarz wskazał, że z bazy PESEL wynika, iż pozwana wymeldowała się z adresu podanego w pozwie, w związku z czym zachodzi istotna wątpliwość czy adres wskazany w pozwie jest aktualny.
- Postanowieniem z kwietnia 2018 r. Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w L uchylił nakaz zapłaty z dnia stycznia 2018 r. (sygn. akt) w całości (pkt I) i przekazał rozpoznanie sprawy do Sądu Okręgowego w N (pkt II). W uzasadnieniu postanowienia wskazane zostało, że powód w określonym terminie nie usunął przeszkody w doręczeniu nakazu zapłaty.
- Zarządzeniem z maja 2018 r. (sygn. akt) Przewodniczący w Sądzie Okręgowym w N wezwał powoda m.in. do podania w terminie 14 aktualnego adresu zamieszkania pozwanej pod rygorem zawieszenia postępowania.
- Postanowieniem z czerwca 2018 r. (sygn. akt) Sąd Okręgowy w N zawiesił postępowanie wobec niewykonania przez powoda zarządzenia o podaniu aktualnego adresu zamieszkania pozwanej.
- Na wniosek powoda, Przewodniczący w Sądzie Okręgowym w N zarządzeniem ustanowił dla pozwanej, której miejsce pobytu nie jest znane kuratora w osobie radcy prawnego G D (skarżącego),

- a następnie Sąd Okręgowy w N postanowieniem podjął zawieszone postępowanie o sygn. akt .
- W toku sprawy powód podtrzymywał (w pismach procesowych) swoje żądania, a pozwana reprezentowana przez kuratora wносиła (w pismach procesowych i na rozprawie) o oddalenie powództwa w całości. Nadto kurator wносił o przyznanie mu wynagrodzenia należnego kuratorowi.
 - W dniu listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w N w sprawie o sygn. akt wydał wyrok w którym w całości uwzględnił żądanie pozwu (pkt I), zasądził do pozwanej na rzecz powoda zwrot kosztów postępowania (pkt II), a także przyznał kuratorowi dla nieznanej z miejsca pobytu pozwanej radcy prawnemu G D (skarżącemu) wynagrodzenie powiększone o stawkę podatku od towarów i usług (pkt III).
 - W uzasadnieniu wyroku z listopada 2019 r., sporządzonym na wniosek pozwanej, Sąd Okręgowy w N wskazał m.in., że z uwagi na datę wszczęcia postępowania, wynagrodzenie kuratora (skarżącego) zostało ustalone na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. poz. 1476).
 - Imieniem pozwanej, powyższy wyrok zaskarżył reprezentujący ją kurator, który w apelacji do Sądu Apelacyjnego w K domagał się zmiany orzeczenia Sądu I instancji w zakresie pkt I i II poprzez oddalenie powództwa w całości. Ponadto w apelacji zawarty został wniosek o przyznanie wynagrodzenia należnego kuratorowi pozwanej nieznanej z miejsca pobytu za postępowanie odwoławcze.
 - Po wniesieniu apelacji, kurator pozwanej nieznanej z miejsca pobytu złożył do Sądu Apelacyjnego w K pismo w którym uzupełnił wniosek apelacji, wnosząc o przyznanie wynagrodzenia należnego kuratorowi pozwanej nieznanej z miejsca pobytu za postępowanie odwoławcze, powiększonego o należny podatek od towarów i usług.
 - W dniu lutego 2021 r. Sąd Apelacyjny w K , na posiedzeniu niejawnym, w sprawie o sygn. akt wydał wyrok w którym zmienił zaskarżony wyrok Sądu I instancji, w ten sposób, że m.in.: oddalił powództwo w całości (pkt 1 ppkt I), przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w N na rzecz kuratora G D (skarżącego) wynagrodzenie w kwocie zł za postępowanie apelacyjne (pkt 2), nakazał pobrać od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w N kwotę 2 620,00 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt 3).
 - Odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w K z lutego 2021 r. (sygn. akt) został doręczony kuratorowi pozwanej (skarżącemu) w dniu 17 lutego 2021 r.
 - W dniu 23 marca 2021 r. doręczony został kuratorowi pozwanej (skarżącemu), na jego wniosek, odpis uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w K

- z lutego 2021 r. (sygn. akt). W uzasadnieniu tym zostało wskazane, że wniosek kuratora o powiększenie wynagrodzenia o podatek VAT nie zasługiwał na uwzględnienie, gdyż w świetle obecnie obowiązujących przepisów nie było do tego podstaw. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w K , zasada jest, że należność zawiera w sobie podatek VAT.
- W dniu marca 2021 r. kurator pozwanej (skarżący) wniósł do innego składu Sądu II instancji zażalenie na pkt 2 wyroku Sądu Apelacyjnego w K z lutego 2021 r. (sygn. akt) w którym zaskarżył to orzeczenie w części w której przyznane mu wynagrodzenie nie zostało powiększone o kwotę podatku VAT. Zażalenie zostało zarejestrowane przez Sąd Apelacyjny w K pod sygn. akt i do dnia wniesienia niniejszej skargi nie zostało rozpoznane.

Uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu rozporządzenia ze wskazanymi konstytucyjnymi prawami skarżącego, z powołaniem argumentów i dowodów na poparcie tego zarzutu:

Rys historyczny

Zgodnie z art. 143 i 144 § 1 zd. 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.; dalej jako: KPC) w postępowaniu cywilnym dla strony której miejsce pobytu nie jest znane, a zachodzi potrzeba doręczenia jej odpisu pozwu lub innego pisma wywołującego potrzebę podjęcia obrony jej praw, przewodniczący ustanowi kuratora. Warunkiem ustanowienia kuratora w procesie jest złożenie wniosku w tym przedmiocie oraz uprawdopodobnienie przez wnioskodawcę, że miejsce pobytu strony nie jest znane. W sprawach o roszczenia alimentacyjne, jak również w sprawach o ustalenie pochodzenia dziecka i o związane z tym roszczenia, przewodniczący przed ustanowieniem kuratora przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanego (art. 144 § 1 zd. 2 KPC).

Złożenie wniosku o ustanowienie kuratora co do zasady wiąże się z koniecznością uiszczenia zaliczki na wynagrodzenie i zwrot kosztów poniesionych przez kuratora (art. 130⁴ KPC w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 3 KSCU).

Kwestię wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. poz. 536). Rozporządzenie to weszło w życie w dniu 15 marca 2018 r. i zastąpiło rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. o tym samym tytule. W stosunku do poprzedniego rozporządzenia, obecnie obowiązujące wprowadziło dwie zasadnicze zmiany.

Pierwsza zmiana polegała na tym, że o ile poprzednio wynagrodzenie kuratora nie mogło przekraczać przepisanych stawek adwokackich albo radcowskich, o tyle na gruncie rozporządzenia z dnia 15 marca 2018 r. nie może przekraczać 40% tych

stawek. Przyznanie wynagrodzenia w kwocie wyższej, ale nieprzekraczającej stawek minimalnych jest możliwe jeżeli uzasadnia to:

- 1) nakład pracy kuratora, w szczególności czas poświęcony na przygotowanie się do działania w postępowaniu, liczba stawieniectw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie;
- 2) wartość przedmiotu sporu;
- 3) stopień złożoności sprawy.

Druga zmiana polegała na niewprowadzeniu (pominięciu) do rozporządzenia z dnia 9 marca 2018 r. przepisu dotychczas obowiązującego, a przewidującego że wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązującym do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o wynagrodzeniu. Brak tej normy spowodował, że sądy uznają, iż wynagrodzenie kuratora nie podlega powiększeniu o stawkę podatku od towarów i usług, a więc przyznawana kwota wynagrodzenia jest kwotą brutto zawierającą w sobie już ten podatek (zob. m.in.: wyrok SA w K z lutego 2021 r., sygn. akt niepubl.; postanowienie SA w Katowicach z dnia 24 marca 2020 r., sygn. akt V AGz 80/20, Legalis nr 2331003; wyrok SO w Lublinie z dnia 9 września 2020 r., sygn. akt II Ca 799/19, LEX nr 3069928; wyrok SO w Warszawie z dnia 3 lipca 2019 r., sygn. akt XVII AmA 39/18, LEX nr 2716845; wyrok SO w Toruniu z dnia 18 kwietnia 2019 r., sygn. akt I C 798/18, LEX nr 2713858).

Analizując przebieg procesu legislacyjnego rozporządzenia z dnia 9 marca 2018 r. można zauważyć, iż pierwotnie zamiarem prawodawcy – Ministra Sprawiedliwości nie było wprowadzanie nowego rozporządzenia, lecz dokonanie zmian w rozporządzeniu z dnia 13 listopada 2013 r. Według projektu rozporządzenia z dnia 16 stycznia 2018 r. (nr z wykazu: B358) zmiany miały polegać na faktycznie wprowadzonym obniżeniu wynagrodzeń – co do zasady – do 40% stawki adwokackiej albo radcowskiej. Nie planowano natomiast uchylecia przepisu o doliczaniu podatku VAT. Ostatecznie jednak zmiana przybrała postać projektu nowego rozporządzenia i choć wedle Ministra Sprawiedliwości istota projektowanych rozwiązań miała pozostać bez zmian, to w przygotowanym projekcie z dnia 21 lutego 2018 r. zrezygnowano z przepisu dotyczącego podatku VAT. W uzasadnieniu tego projektu wskazano, że rezygnacja ta ma na celu uniknięcie powtarzania przepisu art. 603⁴ § 3 KPC. Rozporządzenie zostało podpisane przez Ministra Sprawiedliwości w dniu 9 marca 2018 r., opublikowane zostało w dniu 14 marca 2018 r., a weszło w życie w dniu następnym i w niezmiennym kształcie obowiązuje do dnia dzisiejszego. Należy przy tym odnotować, że Minister Sprawiedliwości przygotował projekt z dnia 13 marca 2019 r. (nr z wykazu: B438) wedle założeń którego w § 1 miał zostać dodany ust. 4 w brzmieniu: „Wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązującym do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o wynagrodzeniu”. W uzasadnieniu projektu powtórzono, że rezygnacja z tego przepisu miała na celu uniknięcie powtarzania normy zawartej w akcie wyższego rzędu tj. Kodeksie postępowania cywilnego w 603⁴ § 3. W ocenie Ministra Sprawiedliwości wydawało się,

że przepis ten będzie wystarczającą podstawą do przyznania kuratorowi procesowemu stawki podatku VAT. Minister przyznał jednak, że niejednolita praktyka sądów, doktryna oraz systematyka kodeksowa wskazują, iż przepis art. 603⁴ § 3 KPC dotyczy jedynie kuratora ustanowionego dla osoby prawnej. Dalej Minister Sprawiedliwości wskazał, że w efekcie braku omawianego przepisu powstała luka prawna mogąca prowadzić do pokrzywdzenia kuratorów obowiązanych do rozliczenia podatku VAT. Pomimo tych stwierdzeń oraz braku uwag ze strony opiniujących podmiotów, zmiany nie weszły w życie, gdyż projekt nowelizacji został wycofany.

Dowód: 1) projekt (z dnia 16 stycznia 2018 r.) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej;
2) projekt (z dnia 13 marca 2019 r.) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej.

Uzasadnienie zarzutów

Uzasadniając zarzut naruszenia art. 32 zd. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, skarżący podnosi, że w świetle zasady równego traktowania przez władze publiczne, wynagrodzenie kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, powinno być powiększone o stawkę podatku od towaru i usług, w sytuacji gdy kurator jest obowiązany do rozliczania tego podatku, tak jak ma to miejsce w przypadku należności przyznawanych innym uczestnikom postępowań cywilnych tj.

- 1) radcom prawnym ustanowionym z urzędu (§ 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu; t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 68);
- 2) adwokatom ustanowionym z urzędu (§ 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu; t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 18);
- 3) biegłym sądowym, którzy są podatnikami obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług (art. 89 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych; t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 755 ze zm.);
- 4) tłumaczom przysięgłym, którzy są podatnikami obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług (§ 6a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego; t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 261);
- 5) mediatorom, którzy są podatnikami obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług (§ 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca

- 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym; Dz.U. poz. 921);
- 6) kuratorom ustanowionym dla osób prawnych na podstawie art. 42 KC, gdy są oni obowiązani do rozliczenia podatku od towarów i usług (art. 603⁴ § 3 KPC);
 - 7) kuratorom, którzy są podatnikami obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług – w sprawach cywilnych wszczętych i niezakończonych przed dniem 15 marca 2018 r., do czasu zakończenia postępowania w danej instancji (§ 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej; Dz.U. poz. 536).

W ocenie skarżącego, § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. poz. 536) w zakresie jakim nie przewiduje, że „wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o wynagrodzeniu” jest sprzeczny z art. 32 ust. 1 zd. Konstytucji. Wspomniany przepis narusza więc zasadę równości, ale także zasadę ochrony własności i innych praw majątkowych w postaci wynagrodzenia za wykonaną pracę o której mowa w art. 64 ust. 2 Konstytucji.

Jak wskazuje się w doktrynie, art. 64 ust. 2 Konstytucji powinien być interpretowany i stosowany w bliskim związku z art. 32 Konstytucji, ponieważ zapewnienie równej dla wszystkich ochrony prawnej jest elementem równego traktowania przez władze publiczne (zob. L. Garlicki, komentarz do art. 64 Konstytucji, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, Warszawa 1999–2007, s. 16). Z zasady równości wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). dopełnieniem teje jest zakaz dyskryminacji, z jakiegokolwiek przyczyny, w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym (art. 32 ust. 2 Konstytucji) (wyrok TK z dnia 23 kwietnia 2020 r., sygn. akt SK 66/19; Dz.U. poz. 769). Niewątpliwie radcy prawni z urzędu, adwokaci z urzędu, biegli sądowi, tłumacze przysięgli, mediatorzy i kuratorzy stanowią określoną kategorię uczestników postępowania z których usług korzysta sąd i strony. Cechą relewantną przywołanych podmiotów jest to, iż działają na zlecenie sądu i wykonują zadania określone w zleceniu sądu oraz przepisach prawa. Podmioty działające w ramach tej kategorii winny być równo traktowane zwłaszcza, gdy chodzi o zasady ustalania ich wynagrodzeń. Tymczasem brak przedmiotowego przepisu przewidującego podwyższenie wynagrodzenia kuratora o kwotę podatku od towarów i usług, oznacza, że wynagrodzenie to, po odliczeniu podatku VAT będzie niższe, aż o 23%. Jak wskazuje się w orzecznictwie Trybunału, odstępianie od równego traktowania osób wykazujących cechy relewantne może bez naruszenia konstytucyjnych zasad nastąpić tylko wyjątkowo i gdy znajduje przekonujące uzasadnienie w innych chronionych konstytucyjnie wartościach (wyr. TK z 24 lutego 2010 r., sygn. akt K 6/09, OTK-A 2010, Nr 2, poz. 15; orzeczenie TK z dnia 23 października 1995 r., sygn. akt K 4/95, OTK 1995, Nr 2, poz. 11). W ocenie skarżącego

brak jest innych konstytucyjnie chronionych wartości, które zezwalałyby na odmienne traktowanie kuratorów względem innych ww. podmiotów.

W myśl obowiązujących przepisów (art. 5 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1 VATU), a także w świetle interpretacji podatkowych, radca prawny, który został ustanowiony kuratorem przez sąd, posiada w tym zakresie status podatnika od towarów i usług, choćby nawet nie prowadził działalności gospodarczej i wykonywał zawód radcy prawnego wyłącznie na podstawie umowy o pracę. Czynności wykonywane na zlecenie sądu przez radcę prawnego jako kuratora sądowego nie korzystają z wyłączenia z opodatkowania podatkiem od towarów i usług, gdyż nie jest spełniony jeden z warunków określonych w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 685 ze zm.; dalej jako – VATU), a mianowicie warunek odpowiedzialności zlecającego (sądu) wobec osób trzecich, za czynności wykonane przez zleceniobiorcę (kuratora). Odpowiedzialność wobec osób trzecich ponosi zarówno sąd jak i kurator. Tym samym, czynności te podlegają/będą podlegały opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług na zasadach ogólnych, zaś kurator z tytułu ich wykonywania jest podatnikiem w rozumieniu art. 15 ust. 1 VATU, prowadzącym samodzielną działalność gospodarczą, o której mowa w art. 15 ust. 2 VATU. Zatem usługi wykonywane przez radcę prawnego jako kuratora sądowego dla osoby nieznanej z miejsca pobytu podlegają/będą podlegały opodatkowaniu na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 8 ust. 1 VATU (interpretacja indywidualna Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z dnia 2 grudnia 2020 r., nr 0113-KDIPT1-2.4012.633.2020.2.IR, LEX nr 567923).

W świetle powyższego, radca prawny, który został ustanowiony kuratorem dla strony pozwanej nieznanej z miejsca pobytu, a następnie za wykonane czynności przyznane zostało mu przez sąd wynagrodzenie, jest obowiązany do bezwzględnego rozliczenia stawki podatku od towarów i usług. W sytuacji, gdy wynagrodzenie nie zostało podwyższone o kwotę podatku VAT, kurator obowiązany jest rozliczyć ten podatek z przyznanego wynagrodzenia. Przekładając to na sytuację skarżącego, kwota którą otrzymał tytułem wynagrodzenia za postępowanie apelacyjne wynosiła

zł, przy czym była to kwota brutto, bowiem zawierała w sobie stawkę 23% VAT. Wynagrodzenie netto skarżącego za postępowanie drugoinstancyjne wyniosło więc zł netto. Tymczasem, wynagrodzenie – przy uwzględnieniu zasady równości i ochrony wynagrodzenia – winno było wynosić co najmniej zł netto i powinno było zostać powiększone o kwotę zł stanowiącą stawkę podatku od towarów i usług. Należy przy tym zauważyć, że do ograniczenia skarżącemu prawa ochrony wynagrodzenia doszło w drodze regulacji podustawowej i przy braku jakichkolwiek przesłanek umożliwiających władzy publicznej – zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji – wprowadzenie ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw.

Opisana sytuacja w której skarżącego obciążono podatkiem od towarów i usług, jest sprzeczna z zasadą neutralności podatku VAT, zgodnie z którą realizacja prawa do odliczenia podatku naliczonego powoduje, że podatnik uczestniczący w obrocie faktycznie nie ponosi ciężaru tego podatku. Jego ciężarem ma być bowiem obciążony konsument będący ostatnim ogniwem obrotu (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2007 r.,

sygn. akt U 6/06; Dz.U. Nr 235, poz. 1735). Oznacza to, że VAT nie powinien obciążać podatników uczestniczących w obrocie towarami i usługami, którzy nie są ich ostatecznymi odbiorcami. Z tego też względu VAT częstokroć nazywa się „podatkiem od konsumpcji”. Podatek VAT winien więc mieć charakter neutralny dla finansów przedsiębiorstwa, a tymczasem na tle kwestionowanej regulacji ma on wymiar bardzo odczuwalny, gdyż powoduje pomniejszenie wynagrodzenia o prawie $\frac{1}{4}$. Co ważne, zasada neutralności podatku VAT jest realizowana w stosunku do innych ww. uczestników postępowań, gdzie ich wynagrodzenie podlega powiększeniu o stawkę podatku VAT i brak jest przyczyn dla którego nie miałyby być stosowane na gruncie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy, w ocenie skarżącego, podatkiem VAT winna była zostać obciążona strona przegrywająca sprawę (powód), a nie kurator (skarżący), który świadczył usługi i to na jej wniosek. Ustalanie podmiotu obciążonego podatkiem VAT winno następować na tych samych zasadach według których następuje rozstrzyganie o kosztach procesu, a więc co do zasady obciążona winna nimi zostać strona przegrana (art. 98 KPC).

Jak już wcześniej zostało wskazane, wydanie przedmiotowego rozporządzenia z pominięciem zaskarżonej regulacji, doprowadziło do nałożenia na skarżącego obowiązku rozliczenia podatku od towarów i usług z własnego wynagrodzenia, co oznacza, że skarżący obciążony został, wbrew art. 217 Konstytucji, bo w drodze rozporządzenia, podatkiem. Interpretując art. 217 Konstytucji, Trybunał wielokrotnie wskazywał, iż wyliczenie w nim zawarte należy rozumieć jako nakaz uregulowania ustawą wszystkich istotnych elementów stosunku daninowego, do których zaliczają się m.in.: określenie podmiotu oraz przedmiotu opodatkowania, stawek podatkowych, zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatku (wyrok TK z dnia 6 marca 2002 r., sygn. akt P 7/00, Dz.U. nr 23, poz. 242). Trybunał Konstytucyjny podkreślał również, iż wyliczenie zawarte w art. 217 Konstytucji nie ma charakteru wyczerpującego, co oznacza, że wszystkie istotne elementy stosunku daninowego powinny być uregulowane bezpośrednio w ustawie, zaś do unormowania w drodze rozporządzenia mogą zostać przekazane tylko te sprawy, które nie mają istotnego znaczenia dla konstrukcji danej daniny (por. wyrok TK z dnia 16 czerwca 1998 r., sygn. akt U 9/97, OTK ZU Nr 4/1998, poz. 51; wyrok TK z dnia 1 września 1998 r., sygn. akt U 1/98, OTK ZU Nr 5/1998, poz. 65; wyrok TK z dnia 9 lutego 1999 r., sygn. akt U 4/98, OTK ZU Nr 1/1999, poz. 4).

Z powyższego wynika, że doszło także do przekroczenia delegacji ustawowej przy wydawaniu rozporządzenia z dnia 9 marca 2018 r., gdyż art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie zawierał upoważnienia do dokonywania przez Ministra Sprawiedliwości zmian w zakresie podmiotów obciążonych podatkiem od towarów i usług. Modyfikowanie w drodze rozporządzenia niektórych norm ustawowych jest możliwe wówczas, gdy wyraźne upoważnienie do takiej regulacji zawarte jest w przepisie upoważniającym (wyrok TK z dnia 16 lutego 2010 r., sygn. akt P 16/09, OTK-A 2010, Nr 2, poz. 12).

Mając powyższe na uwadze, wnoszę jak na wstępie.

* * *

Skarżący ustalił (w trybie dostępu do informacji publicznej), że postanowieniem z dnia 23 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne w którym zapytał m.in. „Czy wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług przyznawane w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 536) podlega podwyższeniu o kwotę podatku od towarów i usług?”. Zagadnienie to zarejestrowano w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt III CZP 68/20 i do dnia wniesienia niniejszej skargi nie zostało rozstrzygnięte. Nie wiadomo zresztą czy Sąd Najwyższy zdecyduje się podjąć uchwałę w tej kwestii. W kontekście niniejszej skargi istotnym jest jednak to, iż Sąd Okręgowy w Warszawie zwrócił uwagę, że możliwe jest przyjęcie, iż brak przepisu przewidującego podwyższenie wynagrodzenia kuratora o stawkę podatku VAT może być luką prawną, a w demokratycznym państwie prawnym podatnik nie może ponosić konsekwencji ewidentnych błędów i zaniedbań prawodawcy w tym zwłaszcza takich, które powodują lukę w prawie naruszającą podstawowe zasady porządku konstytucyjnego (wyrok NSA z dnia 24 października 2006 r., I FSK 93/06, Legalis nr 83333). Ponadto Sąd Okręgowy w Warszawie zwrócił uwagę, że doszłoby do niczym nieuzasadnionego różnicowania sytuacji podmiotów świadczących pomoc prawną na podstawie stosunku publicznoprawnego, gdyby przyjąć, że wynagrodzenie dla tej samej osoby raz podlega powiększeniu o podatek VAT (np. w przypadku gdy świadczy pomoc prawną jako pełnomocnik z urzędu), a innym razem już nie (w przypadku, gdy świadczy pomoc prawną jako kurator). Dalej Sąd Okręgowy w Warszawie wskazał, że jednak istnieje w orzecznictwie stanowisko w świetle którego na gruncie przedmiotowego rozporządzenia wynagrodzenie kuratora nie podlega podwyższeniu o kwotę podatku od towarów i usług. Stanowisko to jest motywowane literalnym brzmieniem rozporządzenia w którym nie przewidziano takiej możliwości, a nadto sądy które go prezentują, odwołują się do poglądów Sądu Najwyższego wyrażonych w uchwale z dnia 25 stycznia 2007 r., (sygn. akt III CZP 95/06, Legalis nr 80082) oraz uchwale z dnia 10 lutego 1995 r. (III CZP 4/95, Legalis nr 29117). Ponadto zwolennicy tego stanowiska odwołują się do wykładni historycznej podnosząc, że skoro w obecnym rozporządzeniu brak jest odpowiednika § 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 13 listopada 2013 r., to jest to celowy zabieg ustawodawcy.

Dowód: *postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 lipca 2020 r.*

W ocenie skarżącego, powyższe potwierdza zasadność przedstawionych w niniejszej skardze zarzutów.

* * *

Odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w K z lutego 2021 r. (sygn. akt) został doręczony skarżącemu w dniu 17 lutego 2021 r. Natomiast odpis tego orzeczenia wraz z uzasadnieniem doręczono w dniu 23 marca 2021 r.

Dowód:

- 1) kopia koperty w której doręczono odpis wyroku;
- 2) kopia pisma przewodniego SA w K z lutego 2021 r.;
- 3) wydruk historii śledzenia przesyłki z odpisem wyroku;
- 4) kopia koperty w której doręczono odpis wyroku z uzasadnieniem;
- 5) kopia pisma przewodniego SA w K z marca 2021 r.;
- 6) wydruk historii śledzenia przesyłki z odpisem wyroku i uzasadnieniem.

* * *

Wyrok Sądu Apelacyjnego w K z lutego 2021 r. (sygn. akt) jest prawomocny, a od zawartego w nim rozstrzygnięcia w przedmiocie wynagrodzenia kuratora za postępowanie odwoławcze, skarżącemu nie przysługiwało zażalenie (art. 394² § 1 i 1¹ KPC). Jak wskazuje się w orzecznictwie zarówno ustanowienie kuratora dla strony nieznanej z miejsca pobytu, jak i orzekanie o jego wynagrodzeniu, następują w ramach stosunku publicznoprawnego (postanowienie SN z dnia 16 listopada 2011 r., sygn. akt V CZ 90/11, Legalis nr 464219). Nie jest to więc postanowienie o kosztach procesu, a zatem nie jest możliwe przyjęcie, że skarżącemu przysługiwało zażalenie w oparciu o art. 394² § 1¹ pkt 3 KPC. Zaskarżenie przedmiotowego rozstrzygnięcia nie było także możliwe na podstawie art. 394² § 1¹ § pkt 4 KPC, gdyż – w ocenie skarżącego – wynagrodzenie kuratora nie stanowi kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Także ustawodawca rozróżnia postanowienie w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej od postanowienia w przedmiocie wynagrodzenia na co pośrednio wskazuje art. 394^{1a} § 1 pkt 9 KPC, choć wydaje, iż z przeoczenia w przepisie tym nie wymieniono – obok mediatora i biegłego – kuratora. Wynagrodzenie kuratora ma bowiem charakter podobny do wynagrodzenia mediatora i biegłego. Fakt, że przysługuje taki środek zaskarżenia, wynika jednak już tylko z art. 22 ust. 4 KSCU, jednakże zażalenie przysługuje tylko na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Na marginesie – niezależnie od powyższego – skarżący podaje, że na postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia kuratora za postępowanie odwoławcze (pkt 2 przedmiotowego wyroku) złożył zażalenie, które zostało zarejestrowane przez Sąd Apelacyjny w K pod sygn. akt i do chwili wniesienia niniejszej skargi nie zostało jeszcze rozpoznane. Zażalenie to zostało jednak wniesione przede wszystkim celem uzyskania możliwości ewentualnego zakwestionowania art. 394² § 1¹ KPC w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji w sprawie przyznania wynagrodzenia kuratorowi (postanowienie TK z dnia 13 kwietnia 2016 r., sygn. akt Ts 4/16, OTK–B 2016/323).

Na dzień wniesienia niniejszej – według wiedzy skarżącego – nie został złożony nadzwyczajny środek zaskarżenia od wyroku Sądu Apelacyjnego w K z lutego 2021 r. (sygn. akt).

RADCA PRAWNY

G D

Załączniki:

1. kopia uchwały OIRP w K o wpisie na listę radców prawnych;
2. odpis wyroku SA w K z lutego 2021 r.;
3. odpis uzasadnienia wyroku SA w K z lutego 2021 r.;
4. projekt (z dnia stycznia 2018 r.) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej, wraz z uzasadnieniem;
5. projekt (z dnia marca 2019 r.) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej, wraz z uzasadnieniem;
6. postanowienie Sądu Okręgowego w W z lipca 2020 r.;
7. kopia koperty w której doręczono odpis wyroku;
8. kopia pisma przewodniego SA w K z lutego 2021 r.;
9. wydruk historii śledzenia przesyłki z odpisem wyroku;
10. kopia koperty w której doręczono odpis wyroku z uzasadnieniem;
11. kopia pisma przewodniego SA w K z marca 2021 r.;
12. wydruk historii śledzenia przesyłki z odpisem wyroku i uzasadnieniem;
13. odpis skargi w 5 egz.